

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять та організації самостійної
роботи з навчальної дисципліни

ОК 30 РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052
«Політологія» (ОПП Політологія)

Укладачі: доктор політичних
наук, професор, завідувач кафедри
політичних наук і права Наумкіна С. М.

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних
наук і права Козловська Л.В.

Одеса - 2026

УДК : 316.334.52:323.174(07)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного
університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 10 від 26.02.2026 року)*

Рецензенти:

***Кокорєв О. В.**, доктор політичних наук, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку.*

***Гедікова Н. П.**, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Наумкіна С. М., Козловська Л. В. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Регіональні студії» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОПП Політологія). Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2026. 51 с

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни ОК 30 «Регіональні студії» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до заліку, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
РОЗДІЛ 1. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи	8
РОЗДІЛ 2. Зміст практичних занять та завдання для самостійної роботи здобувачів	13
РОЗДІЛ 3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань	32
РОЗДІЛ 4. Контрольні засоби перевірки результатів практичної та самостійної роботи	36
РОЗДІЛ 5. Система оцінювання	41
Рекомендовані джерела інформації	50

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна ОК 30 «Регіональні студії» відноситься до компонентів обов'язкової частини освітньо-професійної програми «Політологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, Спеціальність: С2 «Політологія»

Навчальний курс розрахований на 120 години і вивчається у 8 семестрі бакалаврату. Дисципліна є складовою частиною вивчення й освоєння теорії та історії політичної науки в рамках відповідної внутрішньої спеціалізації. У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 20 год.; семінарські заняття – 40 год., індивідуальні завдання – 10 год., самостійні завдання – 50 год. Завершується вивчення курсу складанням екзамену.

«Регіональні студії» – одна з актуальних дисциплін у підготовці фахівців політологів. Курс має на меті вивчення регіональних відмінностей політичних, економічних, культурних, релігійних подій та явищ у просторовому вимірі. Студенти спеціальності «Політологія» у процесі вивчення «Регіональних студій» отримують комплексні знання, в першу чергу, про просторовий вимір політичних явищ, організацію політичних явищ, організацію політичних відносин по осі «центр – регіон» у внутрішньодержавному розвитку, а також про політичні процеси, явища у самих регіонах. Повнота необхідних знань передбачає розгляд окремих макрорегіонів в їхньому територіально-географічному, історико-культурному, економічному, організаційному, інституційному просторовому вимірі та співпраці у вигляді транснаціонального, транскордонного співробітництва. Для України, яка межує з багатьма державами, теми транснаціонального і транскордонного співробітництва є актуальними. Майбутнім фахівцям-політологам корисним буде поглиблення знань з регіоналістики, що буде доповненням до отриманих знань з «Міжнародних відносин» та «Геополітики», що, у наслідку, приведе до вміння якісно аналізувати політичні події, явища у просторовому вимірі, встановлювати та підтримувати комунікації з представниками інших регіонів, враховувати специфіку та стан розвитку регіону. Зростання професійних компетентностей управлінської, політичної діяльності допоможе формуванню стратегічного мислення, умінню аналізувати тренди розвитку регіональних підсистем міжнародних відносин та цілеспрямовано створювати ефективні політичні структури в субрегіонах для прискореного розвитку регіонів України.

В Університеті Ушинського робиться чимало для підготовки фахівців з політології. Ефективне політичне керівництво неможливе сьогодні без активної співпраці на локальному, національному, міжнаціональному рівні, адже присутній чинник впливу інтеграційних тенденцій Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору. Майбутні політологи покращують знання і навички дослідження міжнародних відносин, глобального й регіонального розвитку, транскордонного

співробітництва та навчаються виробляти рекомендації до вирішення проблемних питань у внутрішніх та закордонних справах. Отримані знання та навички з специфіки регіональних студій сформуєть необхідні інструменти аналізу сучасного світового політичного процесу в регіональних підсистемах міжнародних відносин.

Мета навчальної дисципліни «Регіональні студії»: сформувати у здобувачів систему теоретичних знань щодо просторово-часового та структурно-функціонального характеру регіонального розвитку; надати спеціалізовані знання з особливостей історичного, політичного, економічного розвитку регіонів; забезпечити спеціальним інструментарієм та технологіями регіонального дослідження; сформувати навички аналізу ролі, місця і взаємодії провідних акторів макрорегіонального простору, глобального і регіонального лідерства; сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності високваліфікованих фахівців з регіональною спеціалізацією.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Регіональні студії» здобувачі мають опанувати знання з навчальних дисциплін: «Історія зарубіжної політичної думки», «Загальна теорія держави і права», «Політична теорія», «Державна політика», «Політична культура та ідеології», «Міжнародні відносини».

Дозвіл на використання ІІІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ІІІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності.

ПРН04. Мати навички професійної комунікації.

ПРН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПРН19. Професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та

консультаційні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

ПРН20. Збирати, опрацьовувати та використовувати інформацію стосовно розроблення та реалізації стратегії розвитку держави, регіону, галузі під час здійснення професійної діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

знати:

- основні ознаки «регіону», «макрорегіону», «регіону», «субрегіону»;
- основні класичні й сучасні теорії регіональних досліджень;
- теоретико-методологічні та прикладні аспекти регіонального виміру сучасних міжнародних відносин;
- класифікацію регіонів, їх роль в глобальному співтоваристві;
- дефініції, критерії та особливості виокремлення регіональних підсистем міжнародних відносин в сучасній міжнародній політичній науці;
- особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин;

уміти:

- аналізувати роль, місце і взаємодію провідних акторів макрорегіонального простору, глобального та регіонального лідерства;
- класифікувати держави за номінаціями: лідерство; світовий (глобальний) лідер; велика, регіональна, середня та мала держава; регіональний лідер тощо;
- комплексно аналізувати великі міжнародно-політичні регіони, субрегіони всередині них і провідні регіональні держави відповідно до традиційних схем регіонального поділу світового простору;
- проводити регіональні дослідження; володіти просторовим виміром регіональних досліджень на основі принципів диференціації та локалізації;
- брати участь у дослідженнях регіонального розвитку, розробляти напрямки і завдання соціально-економічного, політичного, національного розвитку у складі органів державного управління;

Здобувачі, які використовують ІІІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ІІІ у роботі;
- пояснити як саме ІІІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків);
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ІІІ і в яких аспектах вносено власні корективи.

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті. Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Регіональні студії».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в

контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК03. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні компетентності:

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК12. Спроможність професійно виконувати політико-організаційні, дорадчі та консультативні функції на регіональному, національному та міжнародному ринках праці.

СК13. Уміння проводити кваліфікований аналіз і давати оцінку прийнятним рішенням, постановам органів законодавчої, виконавчої влади, партійних і громадських організацій, їх лідерів.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія зарубіжної політичної думки», «Загальна теорія держави і права», «Політична теорія», «Державна політика», «Політична культура та ідеології», «Міжнародні відносини».

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

– сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;

– бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;

– ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;

– сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси;

– у випадках, коли здобувач освіти бездумно використовує контент ШІ, не докладаючи зусиль для його аналізу, викладач не зараховує (оцінка 0) роботу, з дозволом повторного виконання завдання.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин		
		Денна	Заочна	
1	<i>Семінар</i> Регіональний вимір у міжнародних відносинах	2	1	
1	<i>Семінар</i> Регіональний вимір у міжнародних відносинах	2		
2	<i>Семінар</i> Макрорегіон як елемент глобальної міжнародної системи	2		
2	<i>Семінар</i> Макрорегіон як елемент глобальної міжнародної системи	2		
3	<i>Семінар</i> Проблема регіоналізму та регіоналізації у процесі розвитку міжнародної системи	2		
3	<i>Дискусія</i> Проблема регіоналізму та регіоналізації у процесі розвитку міжнародної системи	2		
4	<i>Ділова гра</i> Особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин	4		
5	<i>Семінар</i> Держави в регіональному вимірі	2		1
5	<i>Круглий стіл</i> Держави в регіональному вимірі	2		
6	<i>Дискусія</i> Регіональне управління	4		
7	<i>Круглий стіл</i> Регіональний образ Європи	4		1
8	<i>Дискусія</i> «Регіональна структура ЄС»	4		
9	<i>Круглий стіл</i> Регіональний образ Азії	4		
10	<i>Круглий стіл</i> Регіональний образ Америки	2	1	
11	<i>Дискусія</i> «Регіональний образ Африки»	2		
Разом		40	4	

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

У процесі навчання здобувачі активно взаємодіють з викладачем та між собою, виконуючи пошукові та дослідницькі завдання. Практичні заняття дозволяють розглядати теоретичні знання як інструмент формування компетентностей, необхідних для вирішення проблем політологічного і управлінського характеру, пов'язаних з політикою. На практичних заняттях здобувачі пояснюють міжнародні, регіональні політичні факти і явища на основі отриманої інформації з різних джерел, аналізують, верифікують інформацію. Важливою складовою навчання здобувачів є виховання уміння аналізувати регіональні явища й процеси, систематизувати та інтерпретувати знання, які несуть наукову і прикладну складову, розуміти основні тенденції регіонального розвитку. Для формування логічного мислення та всебічного погляду на регіональні процеси та регіональні явища велике значення мають заняття на яких будуть розглядатися системні теорії міжнародних відносин, що дозволить розуміти методологічні підходи до дослідження регіональних підсистем міжнародних відносин та застосовувати їх у своєму аналізі світового політичного процесу.

Перед початком підготовки до семінарських занять рекомендовано ознайомитися з планом заняття, прочитати і коротко законспектувати основні ідеї, положення теми. Уміння працювати з першоджерелом, теоретичною науковою літературою, інформаційно-аналітичними матеріалами засобів масової інформації та новинами міжнародного характеру є необхідною умовою вивчення «Регіональні студії». На семінарських заняттях здобувачі застосовують отримані знання для формування навички дослідницької діяльності. Перевірку засвоєння своїх знань здобувачі здійснюють за допомогою питань і завдань для самоконтролю, наведені під кожним планом заняття.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальною дисципліни.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.
5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.
6. Підготовка до модульного контролю та екзамену;
7. Консультації викладачів

Консультативна допомога здобувачу надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (Понеділок 15.00-17.00; Четвер 14.00-16.00);
- листування за допомогою електронної пошти (svetlana.naumkina@gmail.com, 7000494@gmail.com (у форматі 24/7);
- відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації, за домовленістю з ініціативи здобувача (-ів) вищої освіти, індивідуальні - Viber(+38-067-48-62-022, +380949478370), групові – ZOOM, Teams 365 в робочі дні .

Кожен із зазначених видів потребує від здобувачів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен здобувач у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі здобувачами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота здобувачів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувачів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування здобувачами фактичного матеріалу або поверхове

знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки здобувач повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи здобувачів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання здобувачем самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

№ теми	Назва теми	Сількість годин		Форма контролю
		денна	заочна	
1	<i>Регіональний вимір у міжнародних відносинах</i> Критерії визначення регіону. «Хартія регіоналізму» 1988 року, прийнята Європейським парламентом.	5	10	Індивідуальна, групова співбесіда,
2	<i>Макрорегіон як елемент глобальної міжнародної системи</i> Характеристика транснаціональних регіонів. Характеристика транскордонних регіонів.	5	10	усне опитування, перевірка завдань,
3	<i>Проблема регіоналізму та регіоналізації у процесі розвитку міжнародних систем</i> Проблема формування регіональної самосвідомості та ідентичності. Регіональне міждержавне співробітництво.	5	10	практичних завдань, завдань до самостійної роботи, екзамен
4	<i>Особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин</i> Поле міжцивілізаційних конфліктів. Зіткнення та партнерство локальних цивілізацій.	5	10	
5	<i>Держави у регіональному вимірі</i> Концепція муніципального дуалізму. Регіональний рівень місцевого самоврядування.	5	10	
6	<i>Регіональне управління</i>	5	5	

	Різновиди регіональної політики. Держава як об'єкт і суб'єкт регіонального управління.		
7	<i>Регіональний образ Європи</i> Цілеспрямова орієнтація європейського проєкту на політичну інтеграцію. Сучасний стан і перспективи європейського політичного проєкту.	4	10
8	<i>Регіональна структура ЄС</i> Безпекова архітектура Європи. «Нестабільні регіони» ЄС.	4	10
9	<i>Регіональний образ Азії</i> Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. Політичні традиції та характерні риси близькосхідного простору.	4	10
10	<i>Регіональний образ Америки</i> Політика гегемонізму та дезінтеграційні ризики. Північноамериканський напрям зовнішньої політики України.	4	10
11	<i>Регіональний образ Африки</i> Колоніальне минуле Африки та його наслідки. Африканський регіон у роки «холодної війни».	4	5
	Разом	50	100

РОЗДІЛ 2.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Практичне заняття № 1. Семінар «Регіональний вимір у міжнародних відносинах» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Зростаюча роль регіональних та субрегіональних систем в умовах новітніх тенденцій міжнародних відносин – глобалізації та регіоналізації.
2. Регіоналізація як тенденція сучасного світу.
3. Еволюція розуміння регіоналізації у ХХ столітті.
4. Системний підхід у вивченні регіону та регіоналізму.
5. М. Каплан та його визначення регіону в межах системного підходу.
6. К. Волтц та його визначення регіону в межах системного підходу.
7. Р. Швеллер про взаємовідносини між регіоном та міжнародною системою.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте поняття «регіон». Наведіть приклади з історії регіоналізації.
2. Назвіть основні особливості регіональних підсистем системи міжнародних відносин.
3. Визначите підходи до вивчення регіону в межах системного підходу дослідження міжнародних відносин. Який підхід ви будете застосовувати у своїх дослідженнях?
4. Яке Ваше бачення місця навчальної дисципліни «Регіональні студії» у змісті навчання фахівця-політолога?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Критерії визначення регіону. 2) «Хартія регіоналізму» 1988 року, прийнята Європейським парламентом Уважно слідкуйте за регіональними новинами. Підготуйте аналіз регіональних новин за тиждень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї з теорій, які досліджують регіони як підсистеми системи міжнародних відносин. Наведіть якомога більше аргументів на користь

«своїї» теорії. У першу чергу, проаналізуйте погляди представників системного підходу.

Завдання 2. Створіть таблицю з номінаціями «Підходи до поняття регіон». Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 3. Обговоріть стратегії держав пошуку власної «ніші» в регіональних економічних просторах та просторах безпеки. Оцініть поведінку України, США, Китаю, Росії, Великої Британії та іншої держави в регіональних просторах економіки та безпеки.

Практичне заняття № 2. Семінар «Регіональний вимір у міжнародних відносинах» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Комплексний характер регіональних досліджень.
2. Поняття «регіон» у географії, економіці, філософії, культурології, соціології, публічному управлінні, політології.
3. Синтетичне поняття регіону Е. Маркузен. Л. Канторі та С. Спигал про регіон у міжнародних відносинах.
4. Критерії визначення регіону. «Хартія регіоналізму» 1988 року, прийнята Європейським парламентом.
5. Міжнародно-політичний регіон.

Питання до роздумів:

1. Проаналізуйте характер регіональних досліджень.
2. Визначте суттєві відмінності підходу до визначення регіону в різних науках.
3. Охарактеризуйте критерії визначення регіону в «Хартії регіоналізму» 1988 р.
4. Аргументуйте пріоритети регіонального розвитку різних держав на даному етапі розвитку сучасних міжнародних відносин (на вибір студентів).

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Дати визначення регіону в різних науках. 2) Які документи, крім «Хартії регіоналізму» 1988 року, прийнятої Європейським парламентом з питань регіоналізації можете назвати. Підготуйте дайджест новин з регіонального розвитку та виступіть ведучим програми «Регіональні новини».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Розкрийте підходи до визначення поняття «Регіон» у

різних науках. Наведіть приклади визначення «регіон» в різних науках. Проаналізуйте їх. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Напишіть історію викладання регіональних студій, починаючи з 1991 р. до сьогодні. Зазначте університети, кафедри, де викладалися регіональні студії.

Завдання 3. Детально проаналізуйте та зробіть порівняння критеріїв визначення регіону.

Завдання 4. Визначте поняття «регіон» у теорії міжнародних відносин.

Практичне заняття № 3. Семінар «Макрорегіон як елемент глобальної міжнародної системи» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Розмежування регіонів на макрорегіони та мікрорегіони.
2. Макрорегіон як структуроутворюючий елемент системи глобального світу.
3. Групи світових макрорегіонів за ознаками: географічні, історико-культурні; культурно-релігійні макрорегіони; міжнародно-політичні макрорегіони; геополітичні та гео економічні макрорегіони.

Питання до роздумів:

1. Класифікуйте світові макрорегіони за основними ознаками. Обґрунтуйте відповідь.
2. Розкрийте специфічні риси макрорегіону як структуроутворюючого елементу системи глобального світу.
3. Проаналізуйте групи світових макрорегіонів за ознаками: географічні, історико-культурні; культурно-релігійні макрорегіони; міжнародно-політичні макрорегіони; геополітичні та гео економічні макрорегіони.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Характеристика транснаціональних регіонів. 2) Характеристика транс кордонних регіонів Підготуйте новини регіонального змісту та виступіть ведучим «Регіональні новини».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Розкрийте категорію «міжнародний політичний регіон».

Завдання 2. Опишіть поняття та основні характеристики макрорегіону.

Завдання 3. Класифікуйте світові макрорегіони за основними ознаками.

Практичне заняття № 4. Семінар «Макрорегіон як елемент глобальної міжнародної системи» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Міжнародні регіони: транснаціональні та транскордонні регіони.

2. Характеристика транснаціональних регіонів.

3. Характеристика транскордонних регіонів.

4. Суб'єкти міжнародних регіонів: держави, територіальні громади, мезо-соціуми, міста, транс-національні корпорації.

5. Класифікація субрегіонів Г. Розмана: макрорегіон, мікрорегіон, регіональне ядро, силовий регіон, кримінальний, імперський регіон, закритий регіон, регіон «плавильний котел».

Питання до роздумів:

1. Дослідить поняття та визначте суттєві ознаки транснаціонального регіону.

2. Визначте суттєві ознаки транскордонного регіону.

3. Проаналізуйте діяльність акторів транскордонного регіону: господарських суб'єктів та органів управління територією.

4. Наведіть приклади спільних політичних інтересів, гарантій воєнної безпеки, узгодження спільної позиції як факторів формування транснаціональних регіонів на вибір студентів.

5. Застосуйте мапу для представлення макрорегіонів, мезорегіонів, субрегіонів на практичному занятті.

6. Застосуйте геополітичний критерій для виокремлення глобального, регіонального, субрегіонального, міжнародно-ситуаційного, групового, двостороннього рівня міжнародної взаємодії для аналізу функціонування сучасної системи міжнародних відносин.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Навести приклади транснаціональних регіонів. 2) Навести приклади транскордонних регіонів. Підготуйте новинний матеріал з політичної регіоналістики в контексте геополітики.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Робота в малих групах. Випишіть поняття транскордонного та транснаціонального регіону.

Завдання 2. Поясніть, що представляє теорія Г. Розмана щодо класифікації основних типів регіонів сучасної Північно-Східної Азії. Результати аналізу докласти на практичному занятті.

Практичне заняття № 5. Семінар «Проблема регіоналізму та регіоналізації у процесі розвитку міжнародної системи» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Співвідношення термінів «регіоналізм» та «регіоналізація».
2. Дефініція «регіоналізм» як система.
3. Дефініція «регіоналізація» як процес.

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте роль формування і структурування регіонів, регіональних підсистем міжнародних відносин для розуміння сучасних тенденцій міжнародних відносин.
2. Поясніть чому регіоналізація, пов'язана з глобалізацією та локалізацією.
3. Наведіть приклади регіоналізації після Другої світової війни. (на вибір).
4. Поясніть фактори мережевої взаємодії акторів макрорегіонального простору для диференціації світового простору та формування нових центрів впливу (метацентри), як –то Нью-Йорк, Лондон, Тайбей, Сідней та інші.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Проблема формування регіональної самосвідомості та ідентичності. 2) Регіональне міждержавне співробітництво Підготуйте новинний дайджест за тиждень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Підготуйте на практичне заняття доповідь за темами: «Проблема формування регіональної самосвідомості та ідентичності»; «Регіональне міждержавне співробітництво».

Завдання 2. Поясніть фактори посилення ролі А-ТР у ХХІ ст. Які з факторів є найбільш впливові для посилення ролі регіону? Прокоментуйте твердження, що правильніше говорити не про А-ТР, а про Індо-Тихоокеанський регіон у ХХІ ст.

Практичне заняття № 6. Дискусія «Проблема регіоналізму та регіоналізації у процесі розвитку міжнародних систем»

Питання до обговорення:

1. Е. Харелл про феномен регіоналізму та регіоналізації як процесу.
2. Три моделі «макрорегіоналізму»: Європейська модель, Американська модель, Азійська модель.
3. Посилення ролі Азійсько-Тихоокеанського регіону у ХХІ ст.

Питання до роздумів:

1. Поясніть - чим різняться феномен регіоналізму та регіоналізації як процес.
2. Що спільного та відмінного криють в собі моделі «макрорегіоналізму» - обґрунтуйте.
3. Опишіть особливості Азійсько-Тихоокеанського регіону у ХХІ ст

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Назвати приклади формування регіональної самосвідомості та ідентичності. 2) Назвати приклади регіонального міждержавного співробітництва. Підготуйте новинний дайджест за тиждень.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1 Підготуйте на практичне заняття доповідь за темами: Європейська модель, Американська модель, Азійська модель.

Завдання 2. Проведіть дослідження-порівняння ідей Е. Харелла щодо регіоналізму та регіоналізації.

Практичне заняття № 7-8. Ділова гра «Особливості цивілізаційного підходу до регіонального виміру сучасних міжнародних відносин» (4 год.).

Питання до обговорення:

1. Еволюція поняття «цивілізація».
2. Структура цивілізації. У. Ростоу та теорія «стадій росту».
3. Е. Тоффлер та концепція «трьох хвиль».
4. С. Хантингтон та «Зіткнення цивілізацій».
5. Цивілізаційний підхід до регіонального виміру міжнародних відносин.
6. Глобальна цивілізація, регіональні цивілізації та локальні цивілізації.
7. Поле міжцивілізаційних конфліктів. Зіткнення та партнерство

локальних цивілізацій.

Методика проведення ігрового моделювання:

Ігрове моделювання – форма навчально-виховної діяльності, що імітує ті або інші практичні ситуації, а також засіб активного навчального процесу, що сприяє інтелектуальному розвитку студентів.

Викладач створює умови ігрового моделювання з метою формування професійного політологічного мислення.

Результатом ігрового моделювання є формування комунікативної й інтерактивної компетентності.

Група ділиться на команди і рандомно обирає для представлення одну із теорій цивілізацій.

2. Кожній команді необхідно розподілити між собою обов'язки і презентувати наступне –

- охарактеризувати ту чи іншу теорію цивілізації
- навести переваги та недоліки
- навести приклади застосування в якості методології дослідження міжнародних регіонів

3. Протягом гри можна задавати питання команді-суперниці, намагатися спростувати переваги, використовувати медійний контент і оригінальні матеріали та інше.

Гра вийде вдалою, якщо обидві команди знайдуть компроміс чи дійдуть спільного висновку.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте основні критерії, які використовуються для класифікації теорій цивілізацій.

2. Охарактеризуйте терміни «civilis» та «naturalis».

3. Охарактеризуйте еволюцію поняття «цивілізація» в філософських і наукових теоріях, а також його застосування в медіа-контенті.

4. Поясніть роль та значення категорії «цивілізації» в обґрунтуванні сучасної політики держав на світовій арені.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Поле міжцивілізаційних конфліктів. 2) Зіткнення та партнерство локальних цивілізацій Підготуйте новинний дайджест зовнішньої політики держав, які застосовують цивілізаційну аргументацію для захисту власних інтересів. (на вибір).

II. Творчо-аналітичні завдання до теми. Практичні завдання

Завдання 1 Поясніть значення регіональної цивілізації для зародження нових центрів глобальних цивілізацій. Поміркуйте як регіональні цивілізації намагаються взяти /або уникають ролі глобального лідера на прикладі США, Росії, Китаю, Індії та інших на ваш вибір.

Завдання 2. Напишіть повідомлення від імені С. Хантінгтона, який розглядає різноманітні схеми опанування лідерства у світовому порядку регіональними цивілізаціями на сучасному етапові розвитку світової системи. Вітається розгляд еволюції людства та культури багатопланово, плюралістично та різноспрямовано.

Практичне заняття № 9. Семінар «Держави в регіональному вимірі» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Регіональні структури влади: державні утворення – суб'єкти федерації; адміністративно-територіальні та національно-територіальні автономії; органи місцевого самоврядування.
2. Світова практика компетенцій суб'єктів федерації.
3. Автономії як регіональні структури. Світова практика адміністративно-територіальних і національно-територіальних автономій.

Питання до роздумів:

1. Поміркуйте над спільними та відмінними рисами унітаризму та федералізму.
2. Чим різняться адміністративно-територіальні та національно-територіальні автономії – поясніть.
3. Чи є варіанти покращення ефективності роботи органів місцевого самоврядування – обґрунтуйте.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Концепція муніципального дуалізму. 2) Регіональний рівень місцевого самоврядування Підготуйте новинний дайджест зовнішньої політики держав, які застосовують цивілізаційну аргументацію для захисту власних інтересів. (на вибір).

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Розкрийте поняття «Регіональні структури влади».

Завдання 2. Опишіть основні характеристики адміністративно-територіальних та національно-територіальних автономій.

Практичне заняття № 10. Круглий стіл «Держави в регіональному вимірі» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Органи регіонального самоврядування. Державницька концепція місцевого самоврядування. Громадська концепція місцевого самоврядування. Концепція муніципального дуалізму. Регіональний рівень місцевого самоврядування.

2. Три типи організаційної структури інститутів місцевого самоврядування: Англосаксонський, Французький або континентальний, змішаний (Німецький). Теорії цивілізацій.

Методика проведення круглого столу:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.

- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів

- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.

- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Прокоментуйте вислів, що Іспанія є державою автономій. Застосувавши Інтернет та книжкові бібліотеки, опишіть статуси національних автономій Басконії, Каталонії, Галісії в Іспанії.

2. Опишіть поняття «регіональні структури влади».

3. Поясніть функціонування автономій й суб'єктів федерації та вкажіть на відмінності юридичного і практичного характеру у їх компетенціях в сфері управління.

4. Наведіть приклади розмежування компетенції між державними органами та органами суб'єктів федерації: виняткова компетенція суб'єктів федерації; спільна (конкуруюча) компетенція федерації та її суб'єктів; залишкова компетенції.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Навести приклади концепції муніципального дуалізму. 2) Чим характеризується регіональний рівень місцевого самоврядування Підготуйте черговий випуск регіональних новин «Регіональна панорама»

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте таблицю з номінаціями «Світова практика регіональних структур федерацій: США, Бразилія, Венесуела, Індія, Австрія, Канада, Швейцарія тощо».

Завдання 2. Проаналізуйте регіональні структури в автономіях на прикладі Італії, Іспанії, Шотландії, Уельса в Великій Британії тощо.

Завдання 3. Проаналізуйте регіональний рівень місцевого самоврядування на прикладі США, Великої Британії, Італії, Польщі, Японії тощо. Результати докласти на практичному занятті.

Практичне заняття № 11-12. Дискусія «Регіональне управління»
(4 год.).

Питання до обговорення:

1. Регіональне управління в системі політології.
2. Предмет та мета регіонального управління.
3. Визначення регіону як одиниці соціально-економічного простору.
4. Класифікація регіонів.
5. Поняття адміністративно-територіальної одиниці.
6. Об'єкти і суб'єкти регіонального управління.

7. Англо-американська, континентальна (європейська), іберійська (латиноамериканська) системи регіонального управління. Різновиди регіональної політики. Держава як об'єкт і суб'єкт регіонального управління. Міграційний рух населення і регіональне переміщення капіталів. Система регіонального управління в різних країнах.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

- проводяться у формі обговорення визначених питань;
- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх

учасників на

дане питання;

– конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення

процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;

– підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в

нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Група ділиться на 2 команди та рандомно обирає спікера своєї команди.

Дискусія поділена на блоки: «Різновиди регіональної політики»; «Міграційний рух населення і регіональне переміщення капіталів» Студенти поділяються на групи. Кожна група отримує право на вступне слово, запитання, післямову у визначеному часовому ритмі. 5 хвилин – вступне слово, 30 хвилин – дебати, 5 хвилин – заключне слово.

Пропонуємо поміркувати над поняттями «міграція», «система регіонального управління».

Питання до роздумів:

1. Існують дві влади, які різні за суттю, природою та метою. Опишіть державне управління регіонами та місцеве самоврядування за критеріями: конфігурація органів державної влади та місцевого самоврядування; призначення посадових осіб; підконтрольність та підзвітність перед центральними/ вищими органами влади або територіальними громадами; компетенція органів державного регіонального управління та органів місцевого самоврядування. Держава на вибір студентів.

2. Охарактеризуйте зміст регіонального управління в системі політології.

3. Дослідить на прикладі обраної держави різновиди регіональної політики.

4. Охарактеризуйте дві системи влади України на місцях: місцеві державні адміністрації, які є місцевими органами виконавчої державної влади, і місцеве самоврядування як публічну владу територіальних громад.

Завдання для самостійної роботи

І. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Різновиди регіональної політики. 2) Держава як об'єкт і суб'єкт регіонального управління Підготуйте дайджест новин регіональної політики України та

виступіть на практичному занятті.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Підготуйте есе за темами: «Англо-американська система регіонального управління»; «Континентальна (європейська) система регіонального управління»; «Іберійська (латиноамериканська) система регіонального управління»

Практичне заняття № 13-14. Круглий стіл «Регіональний образ Європи» (4 год.).

Питання до обговорення:

I/1. Європа як географічний, політичний та культурний простір.

2. Ідея Європи і європейський політичний проект.

II/3. Сучасний стан і перспективи європейського політичного проекту.

4. Проблема конструювання європейської ідентичності.

III/5. Особливості європейської підсистеми міжнародних відносин.

Методика проведення круглого столу:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.

- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів

- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.

- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте ідею «єдиної Європи» та поясніть як вплинула на інтеграцію необхідність запобігти новому військовому конфлікту.

2. Проаналізуйте проблему визначення меж Європи.

3. Проаналізуйте та обміркуйте концепцію Моне-Шумана як

першого кроку до Європейської унії.

4. Поміркуйте над проблемою європейської єдності в контексті спільної зовнішньої політики та оборонної політики в період з 2022 р.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Цілеспрямована орієнтація європейського проєкту на політичну інтеграцію. 2) Сучасний стан і перспективи європейського політичного проєкту Підготуйте випуск новин «Регіональних студій».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми *Практичні завдання*

Завдання 1 Підготуйте доповіді «Європа як географічний, політичний і культурний простір». Аргументуйте принципи європейського регіонального порядку та доповніть прикладними прикладами.

Завдання 2. Прокоментуйте позицію британського прем'єра У. Черчилля: «Ми з Європою, але ми не є її частиною (with Europe, but not of it). У нас спільні інтереси, але ми не хочемо розчинитися в ній і втратити своє обличчя». Які фактори впливають на особливу позицію Великої Британії.

Завдання 3. Прокоментуйте сценарії розвитку Європу з «Білої книги про майбутнє Європи: шлях до єдності ЄС 27»: «Живемо, як раніше»; «Нічого, окрім спільного ринку»; «Хто прагне більшого, робить більше»; «Робимо менше, але з більшою ефективністю»; «Робимо разом, набагато більше». Які з зазначених сценаріїв більш реалістичні та ефективні? Результати представити на занятті.

Практичне заняття № 15-16. Дискусія «Регіональна структура ЄС» (4 год.).

Питання до обговорення:

I/1. Від Європи держав до Європи регіонів: особливості регіоналізації в ЄС.

II/2. Безпекова архітектура Європи. «Нестабільні регіони» ЄС.

3. Регіоналізм та регіоналізація в Європі.

III/4. Європейська та євроатлантична інтеграція України

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

– проводяться у формі обговорення визначених питань;

- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте регіональну політику ЄС.
2. Охарактеризуйте поняття «суверенітет» держави. Які зміни в сучасному світі відбуваються з визначенням поняття «суверенітет» держави, наприклад, в умовах існування наднаціональних структур, організацій?
3. Поясніть компетенцію та повноваження Європейського Парламенту, Європейської Комісії, ради ЄС щодо практичного втілення політики регіонального розвитку ЄС.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Безпекова архітектура Європи. 2) «Нестабільні регіони» ЄС. Підготуйте новинний випуск «Регіональні студії».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Поясніть, чому регіональна структура ЄС є складною багаторівневою гетерогенною підсистемою міжнародних відносин.

Завдання 2. Поясніть, чому поняття «Центральна Європа», «Східна Європа», «Балкани» сконструйовані та є ідеологічними, але прийняті у політичний дискурс.

Завдання 3. У чому полягає складність функціонування конструкту «Європа регіонів» на практиці? Які є небезпеки? Як їх подолати? Яку безпекову архітектуру ЄС ви вважаєте ефективною і дієвою? Результати повідомити на практичному занятті.

Практичне заняття № 17-18. *Круглий стіл «Регіональний образ Азії»* (4 год.).

Питання до обговорення: .

I/1. Економічний потенціал та інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Політична характеристика регіону.

2. КНР – лідер регіонального розвитку.

3. Проблемно-конфліктний потенціал та безпекові виклики в регіоні.

4. Російська політика в регіоні.

5. Відносини України з країнами АТР.

II/6. Близький та Середній Схід. Географічно-просторова характеристика регіону.

7. Історичні аспекти формування та еволюції близькосхідної підсистеми міжнародних відносин.

8. Економічна характеристика Близького Сходу.

9. Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин.

10. Політичні традиції та характерні риси близькосхідного простору.

11. Етнічна карта регіону та проблеми боротьби за національну незалежність.

12. Вплив зовнішніх акторів на близькосхідну підсистему міжнародних відносин.

13. Зовнішня політика Туреччини в рамках реалізації концепції неоосманізму.

III/14. Зовнішньополітичні пріоритети Ірану: боротьба за Шіїтський півмісяць.

15. Регіональні амбіції Саудівської Аравії: панісламізм на основі вахабізму.

16. Ізраїль, його місце та роль у близькосхідній підсистемі міжнародних відносин.

Методика проведення круглого столу:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.

- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів

- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;

- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;

- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.

- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте основні підходи до визначення конфігурації Азіатсько-Тихоокеанського регіону.
2. Поміркуйте над феноменом економічного злету країн Тихоокеанської Азії. Які чинники забезпечили унікальний розвиток Китаю, В'єтнаму, Південної Кореї та ін. країн.
3. Охарактеризуйте мету, діяльність АТЕС (Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво).
4. Проаналізуйте політичні системи країн А-ТР та визначте форми політичного устрою: монархії, республіки.
5. Прокоментуйте основні принципи ініціативи «Один пояс, один шлях» та визначте її пріоритети та наслідки для економіки, політики, репутації КНР.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. 2) Політичні традиції та характерні риси близькосхідного простору Підготуйте щотижневий дайджест «Хто такі «азіатські дракони і тигри»?».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Застосовуючи прийом «прес-конференції» розпочніть обговорення щодо регіонального образу Азії та шукайте відповіді як представники політичної еліти зазначених країн.

Завдання 2. Охарактеризувати Близькосхідний вектор зовнішньої політики України. Поясніть, чому для України є важливими стосунки з країнами Азії. Які рекомендації надали би українській дипломатії щодо діяльності в цьому регіоні/ цих субрегіонах.

Практичне заняття № 19. Круглий стіл. Регіональний образ Америки (2 год.).

Питання до обговорення:

I/1. **Англо-Америка** та **Латинська Америка:** загальна характеристика.

2. **Англо-Америка:** США та Канада. Лідерство глобального значення. Політика гегемонізму та дезінтеграційні ризики.

3. **Північноамериканський напрям** зовнішньої політики України.

4. Особливості формування регіональної підсистеми міжнародних відносин.

II/5. США та країни Латино-Карибської Америки. Особливості та сучасний стан інтеграційних процесів у регіоні.

6. ЛКА – конфліктні зони. Сучасні виклики та загрози регіональній безпеці. I

III/7. Бразилія – регіональний лідер.

8. Позарегіональна співпраця країн Латино-Карибської Америки. Перспективи організації БРІКС.

9. Латиноамериканський напрям зовнішньої політики України.

Методика проведення круглого столу:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте сучасний розвиток північноамериканського мезорегіону.
2. Охарактеризуйте специфіку відносин між США та Канадою.
3. Проаналізуйте сучасний стан відносин між США та Україною: пріоритети, проблеми, досягнення.
4. Наведіть приклади регулювання міжнародних конфліктів за участю США як світового лідера.
5. Визначте роль ООН, НАТО та інших міжнародних організацій у регулюванні міжнародних конфліктів.
6. Охарактеризуйте принципи міжнародного співробітництва та аргументуйте їх дієвість/недієвість у сучасному світовому порядку.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми: 1) Політика гегемонізму та дезінтеграційні ризики. 2) Північноамериканський напрям зовнішньої політики України Підготуйте дайджест зовнішньополітичних відносин України з країнами північноамериканського мезорегіону за попередній та поточний рік.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Визначте особливості політики Сполучених Штатів Америки щодо регіону ЛАКБ.

Завдання 2. Які завдання виконують MERCOSUR, UNASUR та CELAC в інтеграційних процесах у регіоні?

Завдання 3. Визначте тригерні зони регіону ЛАКБ, які гальмують процеси регіоналізації.

Завдання 4. У чому полягає проблема лідерства в регіоні? Охарактеризуйте роль США, Бразилії в інтеграційних процесах.

Завдання 5. Проаналізуйте шляхи, напрями, механізми та проблеми співпраці України з країнами Американського регіону та субрегіонів західної півкулі. Поясніть, чому цей регіон має велике значення для Української держави.

Підсумкова контрольна робота.

Звертаю увагу, у завданнях під час написання контрольної роботи використання генеративного ШІ не допускається

Практичне заняття № 20. Дискусія. Регіональний образ Африки (2 год.).

Питання до обговорення:

I/1. Географічно-просторова, демографічна, етнолінгвістична та конфесійна характеристика регіону.

2. Колоніальне минуле Африки та його наслідки.

3. Африканський регіон у роки «холодної війни».

4. Африка нестабільна: політичний вимір.

5. ПАР і Нігерія як регіональні лідери.

II/6. Економічний вимір: від відсталості до «піднесення» Африки.

7. Регіональні інтеграційні процеси.

8. Африка в міжнародних організаціях.

9. «Нова боротьба за Африку». Безпекова ситуація в Африці.

III/10. Україна та країни Африканського континенту в умовах кризи постачання збіжжя в наслідок російського повномасштабного вторгнення в Україну.

11. Інтереси глобальних гравців в африканському регіоні.

Методика проведення дискусії:

Робота в групі.

- проводяться у формі обговорення визначених питань;
- всі відкрито висловлюють свої думки з описом, поясненнями та демонстрацією проблемної ситуації;
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- конструювання перспективи вирішення проблемної ситуації, здійснення процесу зважування ідей та пропозицій з метою прийняття логічного рішення;
- підсумковий висновок оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Питання до роздумів:

1. Охарактеризуйте феномен «піднесення Африки».
2. Охарактеризуйте пріоритетні напрями розвитку африканських країн та проаналізуйте які застосовуються стратегії подолання колоніального минулого/залежного стану.
3. Охарактеризуйте поняття «трайболізм».
4. Поміркуйте та охарактеризуйте статус африканських територій за критеріями: незалежні держави; залежні території; самопроголошені держави.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорення питань теми: 1) Колоніальне минуле Африки та його наслідки. 2) Африканський регіон у роки «холодної війни». Підготуйте новинний випуск «Африканський макрорегіон».

II. Творчо-аналітичні завдання до теми Практичні завдання

Завдання 1. Що таке «політичний регіоналізм» і як він проявляється в Африці?

Завдання 2. Перерахуйте фактори, які сприяли формуванню негативних стереотипів про Африку.

Завдання 3. Розкрийте місце Африки в суперництві СРСР і США в роки «холодної війни».

Завдання 4. Поясніть, як політична ситуація у країнах Африки стримує розвиток регіону як окремого гравця на світовій арені?

Завдання 5. Запропонуйте шляхи ефективної співпраці на рівні регіональних інтеграційних об'єднань в Африці.

Завдання 6. Розкрийте сутність «нової боротьби за Африку» і зробіть власний прогноз.

Завдання 7. Проранжуйте основні безпекові загрози в Африці та поясніть свій вибір.

Завдання 8. Поясніть, чому Африка як регіон не виступає єдиним цілим на світовій арені.

Завдання 9. З'ясуйте особливості та труднощі у співпраці України з країнами Африканського континенту. Які дії української дипломатії, з метою налагодження стосунків з країнами Африканського регіону, ви можете навести.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального науково-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних науково-дослідних завдань.

Індивідуальне наукове-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань вузівської підготовки є широке залучення студентів до наукових досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків науково-дослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок аналізу соціально-політичних явищ та процесів.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Регіональні студії» та розвиток навичок самостійної роботи.

Для науково-дослідної роботи характерна певна послідовність протягом всього процесу дослідження, що дозволяє планувати та поетапно контролювати її результати. Зміст і послідовність виконання науково-дослідного завдання носять індивідуальний характер і контролюються викладачем, але в цілому рекомендується розподілити і проводити роботу у певній послідовності.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює одну тему (декілька тем) або зміст навчального курсу в цілому. Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів. Завдання для ІНДЗ повинні мати пошуковий, дослідницький характер, що стимулює студентів до наукової й творчої праці.

Навчальним планом дисципліни «Регіональні студії» передбачено ІНДЗ у формі доповідь-презентації.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання:

Вступ.

Теоретична частина. Аналітична частина.

Дослідна (проектна) частина. Висновки.

Перелік використаної літератури, статичної звітності.

Додатки.

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;
- можлива наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Вид ІНДЗ (доповідь з комп'ютерною презентацією) та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку тем, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається. Виступити на семінарському занятті (протягом семестру).

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ДОПОВІДІ З ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ (за вибором)

№ з/п	Завдання (за вибором)	Кількість годин	
		Ден на	Заоч на
1.	Європейський політичний проєкт		
2.	Китай як глобальний регіональний гравець		
3	«Тигри та дракон Азії» - секрет успіху азійського регіону		
4	Транскордонне співробітництво України з сусідніми державами (на вибір студента)		

5.	Африканське чудо – секрет економічної модернізації Африканського регіону		
6.	Фактори успіху Південно-Східної Азії на прикладі Сінгапуру, В'єтнаму		
7.	Модна індустрія сучасної Африки		
8.	Піднесення Африки у другій половині ХХ ст.		
9.	Кремнієва долина як фактор технологічного лідерства Англо-американського регіону		
10.	Бразилія як локомотив Латино-Карибської Америки		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

За умови використання ШІ, під час презентації практичних завдань, ІНДЗ, здобувач повинен надати короткий коментар: як саме він використовував ШІ. Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу?

РОЗДІЛ 4
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Для навчальної дисципліни «Регіональні студії» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

На екзамені кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену:

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, завчені. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН).

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, підсумкова контрольна робота)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом			
Тема 1	0–5	0–70	0-10	0–20	0–100
Тема 2	0–5				
Тема 3	0–5				

Тема 4	0–5			
Тема 5	0–5			
Тема 6	0–5			
Тема 7	0–5			
Тема 8	0–5			
Тема 9	0–5			
Тема 10	0–5			
Тема 11	0–5			
Підсумкова контрольна робота	0–15			

Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Питання до екзамену

1. Підходи до поняття «регіон».
2. Регіоналізація як тенденція сучасного світу. Еволюція розуміння регіоналізації у ХХ столітті.
3. Системний підхід у вивченні регіону та регіоналізму. М. Каплан та його визначення регіону в межах системного підходу. К. Волтц та його визначення регіону в межах системного підходу.
4. Поняття «регіон» у географії, економіці, філософії, культурології, соціології, публічному управлінні, політології.
5. Міжнародно-політичний регіон.
6. Макрорегіон як структуроутворюючий елемент системи глобального світу. Групи світових макрорегіонів за ознаками: географічні, історико-культурні; культурно-релігійні макрорегіони; міжнародно-політичні макрорегіони; геополітичні та геоекономічні макрорегіони.
7. Міжнародні регіони: транснаціональні та транскордонні регіони. Характеристика транснаціональних регіонів. Характеристика транскордонних регіонів.
8. Суб'єкти міжнародних регіонів: держави, Т-НА, територіальні громади, мезо-соціуми.
9. Співвідношення термінів «регіоналізм» та «регіоналізація». Дефініція «регіоналізм» як система. Дефініція «регіоналізація» як процес.
10. Проблема формування регіональної самосвідомості та ідентичності. Регіональне міждержавне співробітництво. Регіональна інтеграція. Регіональна консолідація.

11. Три моделі «макрорегіоналізму»: Європейська модель, Американська модель, Азійська модель. Посилення ролі Азійсько-Тихоокеанського регіону у XXI ст.

12. Цивілізаційний підхід до регіонального виміру міжнародних відносин. Глобальна цивілізація, регіональні цивілізації та локальні цивілізації. Поле міжцивілізаційних конфліктів. Зіткнення та партнерство локальних цивілізацій.

13. Еволюція поняття «цивілізація». Структура цивілізації. У. Ростоу та теорія «стадій росту». Е. Тоффлер та концепція «трьох хвиль». С. Хантингтон та «Зіткнення цивілізацій».

14. Регіональні структури влади: державні утворення – суб'єкти федерації; адміністративно-територіальні та національно-територіальні автономії; органи місцевого самоврядування.

15. Світова практика компетенцій суб'єктів федерації.

16. Автономії як регіональні структури.

17. Світова практика адміністративно-територіальних і національно-територіальних автономій.

18. Органи регіонального самоврядування. Державницька концепція місцевого самоврядування. Громадська концепція місцевого самоврядування. Концепція муніципального дуалізму. Регіональний рівень місцевого самоврядування.

19. Три типи організаційної структури інститутів місцевого самоврядування: Англосаксонський, Французький або континентальний, змішаний (Німецький).

20. Регіональне управління в системі політології. Предмет та мета регіонального управління.

21. Об'єкти і суб'єкти регіонального управління.

22. Англо-американська, континентальна (європейська), іберійська (латиноамериканська) системи регіонального управління.

23. Різновиди регіональної політики.

24. Держава як об'єкт і суб'єкт регіонального управління. Міграційний рух населення і регіональне переміщення капіталів.

25. Система регіонального управління в різних країнах.

26. Європа як географічний, політичний та культурний простір.

27. Принципи європейського регіонального порядку. Цілеспрямова орієнтація європейського проекту на політичну інтеграцію.

28. Три моделі конфігурації ЄС у майбутньому: асиметрична інтеграція, політична і економічна федерація, різношвидкісна Європа.
29. Проблема конструювання європейської ідентичності.
30. Особливості європейської підсистеми міжнародних відносин.
31. Від Європи держав до Європи регіонів: особливості регіоналізації в ЄС.
32. Складна багаторівнева гетерогенна конструкція «європейської підсистеми міжнародних відносин».
33. Основні підходи до визначення конфігурації Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Економічний потенціал та інтеграційні процеси в регіоні. Політична характеристика регіону.
34. КНР – лідер регіонального розвитку АТР.
35. Проблемно-конфліктний потенціал та безпекові виклики в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.
36. Відносини України з країнами АТР.
37. Близький та Середній Схід. Географічно-просторова характеристика регіону. Історичні аспекти формування та еволюції близькосхідної підсистеми міжнародних відносин.
38. Економічна характеристика Близького Сходу. Релігійна складова близькосхідної підсистеми міжнародних відносин. Політичні традиції та характерні риси близькосхідного простору.
39. Зовнішня політика Туреччини в рамках реалізації концепції неоосманізму.
40. Зовнішньополітичні пріоритети Ірану: боротьба за Шіїтський півмісяць
41. Регіональні амбіції Саудівської Аравії: панісламізм на основі вахабізму.
42. Ізраїль, його місце та роль у близькосхідній підсистемі міжнародних відносин.
43. Близькосхідний вектор зовнішньої політики України.
44. Англо-Америка: США та Канада. Лідерство глобального значення. Політика гегемонізму та дезінтеграційні ризики.
45. Північноамериканський напрям зовнішньої політики України.
46. Особливості формування регіональної підсистеми міжнародних відносин. США та країни Латино-Карибської Америки.
47. Особливості та сучасний стан інтеграційних процесів у регіоні.

48. Бразилія – регіональний лідер. Позарегіональна співпраця країн Латино-Карибської Америки.
 49. Латиноамериканський напрям зовнішньої політики України.
 50. Географічно-просторова, демографічна, етнолінгвістична та конфесійна характеристика африканського регіону.
 51. Африка нестабільна: політичний вимір.
 52. ПАР і Нігерія як регіональні лідери.
 53. Економічний вимір: від відсталості до «піднесення» Африки.
- Регіональні інтеграційні процеси.
54. Африка в міжнародних організаціях.
 55. «Нова боротьба за Африку». Безпекова ситуація в Африці. Інтереси глобальних гравців в африканському регіоні
 56. Україна та країни Африканського континенту в умовах кризи постачання збіжжя в наслідок російського повномасштабного вторгнення в Україну.

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота здобувача	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної

		допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Підсумкова контрольна робота	0 балів	Відповіді на запитання неправильні або відсутні.
	1-3 бали	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань.
	4-7 балів	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань.
	8-9 балів	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань.
	10-12 балів	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань.
	13-15 балів	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь з презентацією (з використанням ІІІ)	0 балів	Не зараховуються доповідь і презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано. Автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії.
	1 бал	Зміст доповіді не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна

		<p>послідовність. Доповідь не є результатом творчої праці. Проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання. Доповідь не відображає зміст роботи, автор(ка) не володіє предметом дослідження. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація повністю не відповідає вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. За змістом і структурою доповідь і презентація не відповідають вимогам і фаху. Оформлення і мова суттєво не відповідають академічним стандартам. Не вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Не надано опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. Презентація здається випадковою, нашвидку зробленою, чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості та нерозуміння теми. Оформлення тексту доповіді і презентації має суттєві недоліки. Або презентація відсутня. Автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.</p>
	2-3 бали	<p>Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Автором(кою) представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими, творчий підхід відсутній.</p>

		<p>Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Не продемонстровано аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Надано фрагментарний опис процесу взаємодії з генеративним ШІ, включаючи використані запити та методи обробки отриманих результатів генерації. У виконанні презентації наявні суттєві недоліки і є окремі недоліки у її оформленні. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В ній не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. За змістом і структурою презентація не відповідає вимогам, відсутня логіка. Оформлення і мова мають суттєві недоліки щодо відповідності академічним стандартам. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії, відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.</p>
4-5 балів		<p>Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, теоретичний аналіз містить неточності, змістовний матеріал представлений схематично, проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення. Порушена логіка представленого матеріалу. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Власна думка не достатньо аргументована фактами, творчий підхід відсутній. Виконані завдання частково є результатом власної оригінальної роботи. Частково продемонстровано теоретичний аналіз згенерованого ШІ тексту, але не представлено навички його редагування, не застосовано критичне мислення, не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Наочні матеріали представлені в презентації</p>

		мають фрагментований характер й не відображають зміст передбачуваного дослідження. За змістом і структурою доповідь і презентація є логічні й фахові, але частково не відповідають вимогам. Оформлення і мова частково не відповідають академічним стандартам. Не завжди вказано, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
6-7 балів		Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми. Представлено власну точку зору при розкритті проблеми. Проблема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію, основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти, є творчий підхід. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція автора(ки) і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Проведено інтерпретаційний аналіз і редагування згенерованого ШІ тексту, застосовано критичне мислення, але не оцінюються доречність, точність та надійність отриманої інформації. Презентація виконана з дотриманням академічних вимог. У цілому, за змістом і структурою доповідь і презентація відповідають вимогам, логічні, фахові. Оформлення і мова відповідають академічним стандартам. Наявні вказівки, які частини були створені за допомогою ШІ. Автор(ка) впевнено презентує матеріал в аудиторії, але губиться у відповідях на питання від аудиторії.
8-9 балів		Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невіршених раніше

		<p>аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Представлено власну точку зору (позицію, ставлення) при розкритті проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована фактами, є творчий підхід. Виконані завдання є результатом власної оригінальної роботи. Презентація виконана самостійно і відповідає встановленим академічним вимогам, тема розкрита, усі її частини містять важливі твердження за темою дослідження, відображає глибокий пошук при дослідженні та застосування навичок мислення високого рівня, привертає увагу аудиторії, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру у виконанні презентації та її оформленні. Автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії, але подекуди може припускатися незначних помилок. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ, але його застосування було здійснено для пошуку джерел, що містять позиції та думки вчених про напрями та способи вирішення поставленого завдання (з обов'язковим посиланням на відповідні джерела).</p>
	10 балів	<p>Подана у доповіді інформація чітка і зрозуміла. Автор(ка) демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід,</p>

	<p>самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Відображена світоглядна позиція автора(ки), його/її погляд на сутність проблеми. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на реальні факти, узагальнення і висновки дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Презентація виконана самостійно і відповідає змісту темі дослідження; хід дослідження представлений чітко, структуровано і логічно; тему розкрито повно й різнобічно; дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту. У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Малюнки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується оригінальністю. Доповідь і презентація підготовлені без використання ШІ.</p>
--	---

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	<p>Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни "Регіональні студії", виконуючи практичні завдання. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної</p>

	дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни "Регіональні студії"., робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач має достатній рівень опанування навчального матеріалу, володіє основними теоретичними положеннями, що відповідають програмі дисципліни "Регіональні студії". Аналізує приклади функціонування регіонів, вирішує практичні ситуації, хоча може припускатися окремих помилок, які усуває за допомогою викладача або однокурсників. Вміє пояснити ключові концепти, наводить коректні відповіді щодо змін в регіонах. Демонструє впевнене володіння алгоритмами аналізу та ухвалення рішень у сфері регіоналізації; помилки не мають системного характеру.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни "Регіональні студії"., що є визначальними, та орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Усвідомлює зміст практичних ситуацій, має пропозиції щодо можливих шляхів їх розв'язання. Самостійно виконує завдання за зразком, проте допускає значну кількість неточностей і помилок, які усуває за підтримки викладача або однокурсників. Розуміє ключові принципи регіоналізації.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни "Регіональні студії"., володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо регіоналізації є несистемними, фрагментарними. Виконання практичних завдань має формалізований характер: дотримується загального алгоритму, проте виконує завдання зі значними труднощами та за підтримки викладача. Демонструє нестійкі навички аналітичного мислення і комунікації у контексті регіоналізації; відсутнє глибоке розуміння логіки суспільних процесів і взаємозв'язку між регіонами.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини навчального змісту, передбаченого програмою дисципліни "Регіональні студії". Відсутнє цілісне розуміння ключових понять щодо регіоналізації. Працює пасивно, практичні завдання виконує з численними помилками; здатен виправляти

	лише окремі помилки під час нескладних завдань. Не виявляє належного рівня аналітичного мислення, не демонструє достатніх знань для самостійного опрацювання матеріалу.
--	---

**ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ
(ЕКЗАМЕН):**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії: навч. посіб. / За заг. ред. В.С. Білозубенка. Київ : Видавець ФОП Піча Ю.В., 2023. 634 с
2. Теорія міжнародних відносин : підручник. / Требін М. П., Герасіна Л. М. [М. П. Требін, Л. М. Герасіна, О. Ю. Панфілов та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2022. 472 с.
3. Rawtani, D., Gupta, G., Khatri, N. & Rao, P. (2022). Short Communication Environmental damages due to war in Ukraine: A perspective. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969722050318>.

Допоміжна

1. Дмитрашко С. А. Трансформація зовнішньополітичних відносин Сполучених Штатів Америки та Саудівської Аравії: геополітичний та безпековий вимір. *Політикус*. 2023. Вип. 4. С.152 – 157.
2. Белл Д. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії. Київ : Наш формат, 2023. 336 с.
3. Наумкіна С. М. ЄС як середовище конфліктів: аналіз основних ліній розлому в інтересах держав-учасниць. Політичні конфлікти і кризи в сучасній Україні та світі: практична реалізація врегулювання: монографія /за заг. ред. Г. П. Щедрової. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. 160 с. С 44-66.
4. Корсунський С. Як будувати відносини з країнами Азії. Економіка, дипломатія, культурні особливості. Харків : Віват, 2021. 288 с.
5. Ювал Ной Харарі. 21 урок для 21 століття. /Переклад з англ. Олександр Дем'янчук. Київ : BookChef, 2022. 416 с.
6. Aggarwal, A., Tam, C. C., Wu, D., Li, X., & Qiao, S. (2023). Artificial Intelligence–Based Chatbots for Promoting Health Behavioral Changes: Systematic Review. *Journal of Medical Internet Research*, 25, e40789.
7. Akbarialiabad, H., Bastani, B., Taghrir, M. H., Paydar, S., Ghahramani, N., & Kumar, M. (2021). Threats to global mental health from unregulated digital Phenotyping and Neuromarketing: recommendations for COVID-19 era and beyond. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 713987
8. Artificial intelligence in Ukraine: in which industries do they plan to use AI (2022). SlovoIdilo. URL: https://www.slovoidilo.ua/2021/05/06/infografika/suspilstvo/shtuchnyj_intelekt-ukrayini-yakux-haluzyah-planuyut-zastosovuvaty-shi.

9. Cabral, L., Haucap, J., Parker, G., Petropoulos, G., Valletti, T. & Van Alstyne, M. (2021). The EU Digital Markets Act, A Report from a Panel of Economic Experts, European Commission
10. Lin I., Taipei, Hwang A. (2022) AI adoption rising, says IBM
11. survey. URL:
<https://www.digitimes.com/news/a20220706PD203.html>.
12. The EU Cohesion policy and healthy national development: Management and promotion in Ukraine: monograph / Edited by N. Letunovska, L. Saher, A. Rosokhata. 2023, 645 p.
13. Tsai, C. H., Sandbulte, J., & Carroll, J. M. (2022). Promoting Family Healthy Lifestyles Through Explainable Ai-Mediated Communication. Available at SSRN 4183221.
14. Tsvok, D. (2021) Does the brand "Ukraine" exist and what is it? URL:
<https://www.pravda.com.ua/columns/2021/04/25/7291357/>
15. Turlakova, S., Shumilo, Y., Lohvinenko, B. (2023). Research of modern methods of managing the behaviour of economic agents. Ukrainian-Slovene Studies. Zborník vedeckých prác. pp. 22-32.
16. Zhimin, L., Yanchun, P., Wen, Y., Jianhua, M., Ming, Zh. (2021). Effects of government subsidies on green technology investment and green marketing coordination of supply chain under the cap-and-trade mechanism. Energy Economics, 101, 105426. DOI: 10.1016/j.eneco.2021.105426.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua
3. Офіційний сайт Президента України. URL: www.president.gov.ua
4. Офіційний сайт Уряду України. URL : www.mon.gov.ua
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>.
7. Бібліотека Університету Ушинського. URL:
<https://library.pdpu.edu.ua/>
8. Науковий журнал «Politicus». URL: <http://politicus.od.ua/index>
9. European Documentation Centre (EDC) Collection. URL:
https://lib.hku.hk/hkspc/edc/edc_eu.html